

Egy dombormű ürügyén

„S megszólalt előttem a nagy titok,
hogy: a tehetség, az nem humbug!”

(írta Móricz Zsigmond a „Földmunkás mint festőművész” című cikkében Benedek Péterről, amikor a festő Bálint Jenő róla írott könyvét átadta a nagy írónak.)

A tehetség, bármilyen mélyre ássák is el, annál mélygyökerűbben nő fel, s lehetnek kedvező esők, jó széljárás siettetéséhez. Sokszor elég egy alkalomadta véletlen, hogy felszínre hozzuk, s végérvényesen ott tartuk aktuálisnak. Ilyenkor hajlandónak mutatkozunk hagyományörzésről, hagyományteremtésről beszélni, pedig csak fájlaljuk, hogy nincs mindenre időnk! —, hogy kimunkálhassuk tárgyilagossággal meggyék képzőművészeti előképeit, értékeit, már régen műalkotásokban meglévő fundamentumait. Pedig a felszabadulás óta eltelt idő megérlelhette volna a számbavétel izgalmas és igaz leltározását, hogy munkálásunk valós és ne „humbug szenzációk” árnyékában „igazolja”: Nógrád fehér folt de most az országos érdeklődéssé érett folyamatában megteremti pezsgő és sokarcú képzőművészeti életét.

Sokszor jóhiszeműen keverjük össze a szabadidő felhasználásával felszabadult alkotó tetteket a művészet valós forrásaival; a korigény értékrendjében egybecsomagoló szemlélet nem tekint eléggé mélyére a történelmi pillanatnak, hogy a valós koreszmény részévé olvassza az igaz értékeket!! Mi több, vissza sem tekint mindenben eléggé, ezért sokszor megkésik, megelőzik! (Gondoljunk a Benczúr-hagyatékra!)

Most Petőfi Sándor születésének százötvenéves ünnepsorozata vesz leltárba mindent, ami nemzeti, irodalomtörténeti szempontból igazán fontos, mert a nemzet nagy géniusza soha meg nem tagadt népében olyan erőket szabadított fel és inspirált, melyek műalkotásokban is megvalósultak túl a lélek mélyén.

Egy fészkerhez állított, fehér carrarai márványból megfaragott nagyméretű Petőfi-dombormű és alkotója Bátki József helye és szerepe készített e szertelen jegyzetre.

A Művészeti Lexikont hívom segítségül, mert nagy hiányával élek, hogy csak itt-ott felbukkanó, mindig csodálatba ejtő alkotásait ismerem, őt magát egy elsárgult fényképen láthattam először —, de az itt kapott szűkszavúság is bizonyítón győz meg arról, hogy a móriczi nagy titok itt is igaz érvényű.

„Bátki József (Zagyvaróna, 1878. — Salgótarján, 1948. dec. 27.) festő és szobrász. Budapesten, Párizsban, majd Röth Miksa üvegfestő intézetében tanult. Oltárképeket, üveglakokat készített. A 20-as évektől szerepelt budapesti kiállít-

tásokon, főleg kisméretű népi alakokat ábrázoló faszobraival (Megy a juhász a száron, Napsugár). Élő vonalak címen 1946-ban könyve jelent meg a rajzolás technikájáról.”

Abban az évben halt meg, amikor százéves centenáriumát ünnepeltük 1848-nak, s ebben az évben, jól előkészítve halálát és maradandóságát, utolsó műveként márványba álmodta a nagy költőt!

Nem vállalkozom arra, hogy elemzését adjam itt ennek a műalkotásnak. Ezt jobban hivatott műtörténészek — remélem — egyszer megteszik helyettem. De ha eddigi életutamon kimunkálhattam már valamit hitelemhez a művészet világában, úgy engedtessek meg; hiszen és valom — itt értékes, viláunkat gazdagító műalkotással van dolgunk.

Azt is állíthatom, Bátki Józsefet nem kell újra felfedezni! A hazai képzőművészet vonulatában megvan a helye, csak a mi sáfarkodásunk lenne már előbb, elevenebb annak ellenére, hogy itt friss a befogadás, nem mozdulatlan a levegő, jó a kulturális mozgás.

Ipolytarnócon ősleleteket mentünk, ősi lábnyomokat, a nógrádsápi templom restaurált képét Firenzében tavaly ősszel mutatták be, — hogy tárulkozik vissza és előre szűkebb pátriánk, Palócföld — rangot adva a kúszó zsaluknak a város közepén itt Salgótarjánban. De most is, fészkerhez állítva vár a Petőfi-dombormű! A számontartás felelőssége szorít bennünket sokezernyi vonatkozásban, s ha mégoly sok is a tennivaló, figyeljünk oda, hogy Salgótarjánban — nem képletesen! — valóban egy kis zsákutca a Petőfi utca, pedig teret érdemel, nálunk különösen, Nógrádban.

A Salgó vár maradványai, környékének Petőfit is megejtő varázsa mindinkább országosan is figyelemre méltóak. S ott egy kis kopott-szegényes márványtábla jelzi Petőfi emlékét. Míg itt, a városban egy fészker mellett, fehér carrarai márványból egy csodálatos Petőfi-dombormű figyelmeztet utcára, kollégium belső terére, hegytetőről messzebb látható lehetőségekre. Mert mégiscsak fény- és emberközelt kívánó alkotás, s Bátki József, az alkotó is a miénk!